

5. Старовойт Л.В. Художньо-естетичне виховання дошкільників засобами ліплення. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : Зб. наук. праць.* Випуск 43. / Редкол.: В.І.Шахов (голова) та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. С. 131-13.

6. Тодосієнко Н. Розвиток творчого самовираження дітей дошкільного віку засобами зображувальної діяльності. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : зб. мат-лів VIII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції.* Вип.13, 2024. С. 395-396.

7. Формуємо у старших дошкільників цілісне світобачення: навчально-методичний посібник / Авт. кол-в: Кононко О.Л., Луценко В.О., Нечай С.П., Плохій З.П., Сидельникова О.Д., Старченко В.А., Терещенко О.П., Шелестова Л.В., Якименко Л.Ю. К. : «Імекс-ЛТД», 2013. 260 с.

8. Starovoit, L. V. Khudozhnye konstruyuvannya z paperu ta kartonu [The artistic design of paper and paperboard]. Vinnytsya: FOP Korzyn D. Ju., 2015. 168 p.

ЕМОЦІЙНО-ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ

Старовойт Леся, кандидатка педагогічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Доманська Ганна, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Сучасні трансформації дошкільної освіти, зумовлені гуманізацією освітнього процесу та впровадженням інклюзивної моделі навчання, актуалізують проблему емоційно-естетичного розвитку дітей старшого дошкільного віку. Особливої значущості вона набуває в умовах інклюзивного

освітнього середовища, де важливо забезпечити не лише рівний доступ до освіти, а й повноцінний емоційний, чуттєвий і творчий розвиток кожної дитини з урахуванням її індивідуальних можливостей, потреб та освітніх запитів.

Методологічні засади організації інклюзивного освітнього середовища ґрунтовно представлені у працях А. Колупасової та О. Таранченко, які розглядають інклюзію як систему цілеспрямованих педагогічних дій, спрямованих на створення умов для активної та рівноправної участі всіх дітей в освітньому процесі. Автори наголошують на доцільності використання гнучких і варіативних методів навчання й виховання, що сприяють емоційному благополуччю, самовираженню та соціальній взаємодії вихованців [1]. У цьому контексті мистецька діяльність, зокрема образотворча, розглядається як ефективний ресурс підтримки емоційного розвитку дитини в інклюзивному освітньому просторі.

Психологічні аспекти емоційного та особистісного розвитку дошкільників ґрунтовно висвітлено в дослідженнях Т. Піроженко, де емоційна сфера визначається як базовий компонент цілісного розвитку особистості дитини. Авторка підкреслює значення діяльнісного підходу, відповідно до якого художня діяльність виступає важливим засобом формування позитивних емоцій, розвитку чуттєвого досвіду, емоційної чутливості та естетичного сприймання навколишнього світу [2]. Такий підхід створює підґрунтя для використання художньо-творчої діяльності як інструменту гармонійного розвитку дитини в умовах інклюзії.

Проблема формування емоційно-ціннісної сфери дітей у процесі художньої діяльності також розглядається у працях Л. Старовойт та Ю. Якименко, де акцентується увага на значенні творчої свободи дитини, розвитку емоційної чутливості та естетичного ставлення до дійсності. Автори зазначають, що саме варіативні й нетрадиційні художні техніки створюють сприятливі умови для активного самовираження дітей, розкриття їхнього внутрішнього потенціалу та позитивного емоційного переживання творчого процесу [3].

Методичні аспекти організації образотворчої діяльності дошкільників детально розкрито у працях Г. Сухорукової, О. Дронової, Н. Голоти та Л. Янцур, де систематизовано традиційні й нетрадиційні техніки малювання як ефективний засіб розвитку уяви, емоційної сфери та творчих здібностей дітей [4]. Автори підкреслюють, що різноманіття художніх технік сприяє активізації пізнавальної та емоційної діяльності дошкільників, однак інклюзивний аспект їх застосування потребує подальшого наукового осмислення.

У дослідженні Н. Тодосієнко розкрито педагогічний потенціал зображувальної діяльності як засобу розвитку творчого самовираження дітей дошкільного віку. Авторка акцентує увагу на тому, що художня діяльність сприяє формуванню емоційної відкритості, розвитку уяви, самостійності та позитивного емоційного досвіду дитини. Особливо підкреслюється значення свободи вибору матеріалів і способів зображення, що є характерною ознакою нетрадиційних технік малювання [5].

Сучасні наукові дослідження також обґрунтовують значення художньої діяльності як універсального засобу розвитку креативності, емоційної чутливості та здатності до самовираження [6]. Образотворча діяльність створює сприятливі умови для формування емоційного комфорту дітей, активізації їхніх внутрішніх ресурсів і розвитку позитивної соціальної взаємодії, що є надзвичайно важливим для інклюзивного освітнього середовища.

Особливого значення в контексті емоційно-естетичного розвитку набуває використання нетрадиційних технік малювання, які розширюють художній досвід дитини та активізують її емоційну сферу. Застосування альтернативних способів нанесення фарби, незвичних матеріалів і різноманітних фактур сприяє формуванню чуттєвого досвіду, глибшому усвідомленню кольору, його відтінків і емоційно-образного змісту художнього образу. Такі техніки стимулюють інтерес до творчої діяльності, знижують страх помилки та створюють умови для вільного самовираження.

В умовах інклюзивного освітнього середовища нетрадиційні техніки малювання виступають ефективним засобом залучення до спільної художньо-

творчої діяльності дітей з різними освітніми потребами. Інклюзія передбачає створення таких педагогічних умов, у яких кожна дитина має можливість реалізувати власний творчий потенціал відповідно до індивідуальних можливостей і потреб. Художньо-творча діяльність у цьому контексті сприяє формуванню позитивного емоційного фону, розвитку емпатії, толерантності та взаєморозуміння між дітьми.

Нетрадиційні техніки малювання характеризуються широкими можливостями використання різноманітних матеріалів та інструментів, зокрема природних і штучних засобів (ниток, вати, листя, паличок, губок тощо), а також нестандартних способів роботи з фарбами (малювання пальцями, ватними паличками, трубочками, кульками, по шорстких поверхнях, у поєднанні з водою чи чорнилом тощо). Використання таких матеріалів збагачує тактильний досвід дітей, активізує сенсорне сприймання та сприяє розвитку дрібної моторики.

Практика використання нетрадиційних технік малювання засвідчує їх позитивний вплив на емоційний стан дітей старшого дошкільного віку: знижується рівень тривожності, зменшуються психологічні бар'єри у спілкуванні, формується впевненість у власних можливостях. Водночас активізується творче мислення, уява, здатність до експериментування та пошуку індивідуальних способів художнього самовираження.

Важлива роль у забезпеченні ефективності емоційно-естетичного розвитку належить педагогу, який організовує безпечне, доброзичливе й емоційно підтримувальне середовище в інклюзивній групі. Педагогічний супровід має ґрунтуватися на принципах індивідуального підходу, урахування особливостей розвитку кожної дитини та створення умов для її активної участі у спільній творчій діяльності. У процесі малювання діти не лише розвивають креативне мислення, а й збагачують мовлення, навчаються співпраці та ефективної взаємодії з однолітками.

Отже, використання нетрадиційних технік малювання в інклюзивному освітньому середовищі виступає дієвим засобом емоційно-естетичного розвитку дітей старшого дошкільного віку. Адаптація зазначених технік відповідно до

індивідуальних потреб вихованців створює умови для розкриття творчого потенціалу кожної дитини та забезпечує її право на самовираження засобами художньої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
2. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника : перспективи розвитку: Науково-методичний посібник. Тернопіль, 2010. 140 с.
3. Старовойт Л.В., Якименко Ю.І. Формування ціннісних орієнтацій дітей у процесі художньої діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип.71, 2024. С. 108-116.
4. Сухорукова Г.В., Дронова О.О., Голота Н.М., Янцур Л.А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : підручник. Київ, 2019. 376 с.
5. Тодосієнко Н. Розвиток творчого самовираження дітей дошкільного віку засобами зображувальної діяльності. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти* : зб. мат-лів VIII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. Вип.13, 2024. С. 395-396.
6. Liudmyla Brovchak, Lesia Starovoit, Larysa Likhitska, Nataliya Todosiienko, Yuliya Yakymenko. Influence of art on the creative development of children. *Scientific Herald of Uzhhorod University*. Issue 55, 2024. P.529-535.

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ПРОДУКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Старовойт Леся, кандидатка педагогічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)